

Høringssvar til NOU 2024:20 Det digitale (i) livet. En balansert oppvekst i skjermenes tid.

Asker kommune viser til høringsbrev datert 11.11.2024, og takker for muligheten til å komme med innspill til Kunnskapsdepartementets *NOU 2024:20 Det digitale (i) livet. En balansert oppvekst i skjermenes tid*.

Asker kommunes høringssvar er behandlet i Ungdomsrådet 06.02.25 og i Utvalg for oppvekst 11.02.25.

Asker kommune vil berømme skjermbrukutvalget for en grundig utredning, og ønsker samtidig å fremheve at den brede faglige tilnærmingen i det omfattende kunnskapsgrunnlaget verdsettes. Kommunen opplever at det er behov for en mer kunnskapsbasert debatt omkring tematikken, noe utredningen vil kunne bidra til. Kunnskapsgrunnlaget bidrar til å nyansere utfordringsbildet og samtidig tydeliggjøre ansvarsfordelingen. Asker kommune mener at kunnskapsgrunnlaget, anbefalingene og rådene vil kunne bidra til mer bevisst skjermbruk både i barnehagen, skolen og i fritiden.

Asker kommunes høringssvar er basert på innspill fra ansatte i barnehager (heretter omtalt som *barnehagene*), ansatte i skoler (heretter omtalt som *skolene*), elevråd, foreldrerepresentanter fra skole, foreldrerepresentanter fra barnehage og tjenester i kommunen som arbeider med barn og unge. Fra sistnevnte gruppe er helsesykepleiere, ergoterapeut, PP-rådgiver og logoped representert, som alle tilhører programområde barn, familie og inkludering (heretter omtalt som *kommunens BFI-tjenester*). I tillegg har skolefaglige rådgivere i administrasjonen bidratt med innspill. I den videre teksten vil nevnte grupper omtales som *Asker kommunes innspillgrupper*, dersom gruppene i sin helhet omtales.

Asker kommune støtter i hovedsak utvalgets vurderinger, anbefalinger og råd, og håper at utfordringene og risikoene som trekkes frem i utredningen tas på alvor. Med bakgrunn i innspill fra overnevnte grupper, følger Asker kommunes konkrete innspill til nyanseringer og presiseringer innenfor enkelte områder utredningen omtaler.

Balanse mellom digital teknologi og trykte bøker i barnehager og skoler

Asker kommunes innspillsgrupper er enige i skjermbrukutvalgets vurderinger knyttet til balanse mellom digital teknologi og trykte bøker i barnehager og skoler. Både foreldre til skoleelever, skolene og elevrådene opplever at det er blitt en mer balansert tilgang de siste årene, men skoler uttrykker at det likevel er behov for tilstrekkelig tilføring av øremerkede midler for å oppnå et mål om balansert tilfang i alle fag og alle skoler. Også barnehagene uttrykker at balanse ikke nødvendigvis skal forstås som lik fordeling, da digital teknologi i barnehagen er et supplement og ikke en erstatter for trykte bøker, og at sistnevnte desidert er viktigst i barnehagen.

Lesing

Skolene er enige i anbefalingen om at lesing av lengre tekster er best på papir, men noen skoler uttrykker samtidig at de opplever at det er utfordrende å motivere elever til å lese lengre tekster. Samtidig presiserer enkelte av skolene at de ser en negativ utvikling knyttet til fritidslesing, noe også skjermbrukutvalget omtaler i utredningen. Skolene mener derfor at det er behov for et «leseløft» også i fritiden, og at myndighetene bør iverksette tiltak for å imøtekomme dette behovet. Barnehagene er enige i anbefalingen om tilstrekkelig tid til høytlesing i barnehagen og uttrykker at dette ivaretas.

Noen skoler og foreldrerepresentantene trekker frem at det er behov for ressurser som skal bidra til å styrke skolebibliotekene. Ansatte i kommunens BFI-tjenester uttrykker at det er behov for mer kunnskap, både for ansatte og foreldre, om forskjellen mellom høytlesing og lydbok, dialogisk lesing og bruk av bildestøtte. Asker kommunes innspillsgrupper uttrykker at det er viktig å ivareta elever som trenger spesiell tilrettelegging, der hvor digital teknologi er hensiktsmessig som verktøy.

Digitale distraksjoner

Skolene og elevrådene i askerskolen er enige i at digitale distraksjoner bør begrenses i skoletiden, og at elevene må få hjelp til å regulere skjermbruk. Flere skoler sier at det er vanskelig å hjelpe elevene med å regulere skjermbruken, og at det derfor er behov for mer kunnskap om dette.

Skjermfrie måltider

Å begrense skjermbruk under måltider er det temaet hvor det er størst variasjon mellom innspillene fra Asker kommunes innspillsgrupper.

Ansatte i kommunens BFI-tjenester, barnehagene og foreldrerepresentantene for barnehagene er enige i skjermbrukutvalgets vurderinger. Skolene er enige i hensikten med skjermfrie måltider, men flesteparten av skolene er likevel uenige i anbefalingen fordi det er vanskelig å etterleve. Ofte er det få voksne, store grupper og mange behov som skal ivaretas samtidig, og de voksne må derfor være tilgjengelige for elevene. Høytlesing kan derfor være vanskelig og pedagogisk innhold på skjermen er å foretrekke. Både skolene og elevrådene uttrykker at skjerm under måltidene medfører roligere omgivelser, noe som er ønskelig når det er pause. Elevrådene trekker dessuten frem at skjermbruk i matpausene bidrar til felles opplevelser, og at enkelte elever har behov for å få pause også fra det sosiale samspillet. Ansatte i kommunens BFI-tjenester skulle ønske at det i anbefalingen tydeligere kom frem at en pause på skjerm, ikke er en reell pause for verken hjernen eller kroppen. Asker kommune mener derfor at dette rådet og denne anbefalingen bør nyanseres.

Ergonomi

Skolene er enige i vurderingene knyttet til ergonomi, men presiserer at det er begrenset med muligheter når det gjelder utstyr og møblement. Anbefalingen er derfor vanskelig å imøtekomme, slik den er formulert med eksemplene (skjermstørrelse, sittestilling og mus). Samtidig presiserer skolene at de imøtekommer anbefalingen gjennom varierte og stadig skifte mellom læringsaktiviteter. Asker kommune mener derfor at nevnte eksempler bør trekkes frem som konkretiseringer i anbefalingen.

Voksnes egen skjermbruk rundt barn

Både barnehagene, ansatte i kommunens BFI-tjenester og foreldrerepresentantene for barnehage er enige i at voksnes egen skjermbruk rundt barn er relevant og viktig, både som anbefaling til ansatte og råd til foreldre. De to førstnevnte gruppene problematiserer imidlertid at det er en forventning til dokumentasjon og tilgjengelighet i løpet av barnehagedagen, noe som medfører at voksne bruker

skjerm rundt barna. Som eksempler nevnes inn-/utlogging, registreringer, bildetaking og -publisering, og kommunikasjon med foreldre. Barnehagene etterlyser konkrete retningslinjer for hvordan disse forventningene skal ivaretas, samtidig som de imøtekommer skjermbrukutvalgets anbefaling.

Ansatte i kommunens BFI-tjenester bruker Medietilsynets tilsvarende råd i møte med foreldre, og synes det er viktig at også barnehagene formidler dette til foreldre. De mener det er en fordel at foreldre får samsvarende råd fra de ulike tjenestene de møter.

Digitale ferdigheter i LK20

Skolene støtter skjermbrukutvalgets anbefaling til myndighetene om å vurdere innretningen på digitale ferdigheter i læreplanen. Skolene uttrykker et behov for konkretisering. Samtidig er det uenighet om hvorvidt digitale ferdigheter fortsatt bør være en av de fem grunnleggende ferdighetene, uavhengig av konkretiseringen.

Profesjonsfaglig digital kompetanse

Asker kommunes innspillsgrupper er enige i at det bør tilrettelegges for at ansattes profesjonsfaglige digitale kompetanse styrkes. Det presiseres at profesjonsfaglig digital kompetanse handler om mer enn kurs eller opplæring i systemer.

Klasseledelse i digitale klasserom, pedagogiske muligheter og tilpasninger er vel så viktig. Barnehagene er opptatt av at det bør være tillit til barnehagepedagogenes profesjonelle skjønn, samtidig som at tydeligere rammer kan bidra til en mer samordnet og bevisst skjermbruk i barnehagen. Det etterspørres en presisering av hva den profesjonsfaglige digitale kompetansen til de andre nevnte ansattgruppene (miljøarbeidere, barnehageassistenter, SFO-ansatte og helsesykepleiere) innebærer.

Skjermbrukutvalgets råd om barn og unges skjermbruk og råd til barn og unge om skjermbruk

Asker kommunes innspillsgrupper synes skjermbrukutvalgets råd er relevante og viktige. Samtidig presiseres det at rådene er kjent for mange, men at det er praktisk å ha dem samlet på ett sted. Flere av innspillsgruppene mener at det er for stort aldersspenn i rådene til de barn mellom 6 og 12 år, og at denne gruppen med fordel burde deles inn i to grupper. De yngste elevene trenger bildestøtte og teksten er for komplisert i rådene som er utformet direkte til barna. Enkelte innspillsgrupper skulle

ønske at rådene hadde et enklere språk, slik at alle har en reell mulighet til å forstå dem. Å utforme rådene på flere språk er et godt alternativ. Enkelte innspillsgrupper trekker dessuten frem at det er viktig at rådene nettopp er formulert som råd, og ikke som regler.

Noen uttrykker også at rådene burde vært færre eller mer konkrete, mens andre mener rådene bør tydeliggjøres ved å trekke frem eksempler og synliggjøre risikoer. Elevrådene uttrykker at det var lite nytt i rådene, men poengterer samtidig at de skulle ønske at flere fulgte dem. Skolene trekker frem råd om skjermbruk på kveld og natt som særlig viktig, mens de fleste elevrådene trekker frem råd om aldersgrenser og foreldrekontroll i sine innspill. Barnehagene skulle ønske rådene inneholder anbefalinger om skjermtid, i samsvar med Helsedirektoratets anbefalinger. Ansatte i kommunens BFI-tjenester verdsetter rådet om at aldersgrenser for digitale tjenester og dataspill bør følges.

Både skoler, barnehager og ansatte i kommunens BFI-tjenestene uttrykker at de vil dele rådene med foreldre.

Skadelig innhold og personvern

Asker kommune arbeider kontinuerlig med å beskytte elevenes personvern og minimere risikoen for at elever i askerskolen blir eksponert for skadelig innhold på skolens digitale enheter. Asker kommune setter pris på at skjermbrukutvalget har inkludert dette temaet i utredningen, og håper at det resulterer i at det iverksettes tiltak, slik at elever også blir tilstrekkelig beskyttet når det gjelder skjermbruk på private enheter.

Gjennom innspill fra Asker kommunes innspillsgrupper får kommunen bekreftet at det er vanskelig å vite hva som kan oppleves som skadelig for det enkelte barnet eller den enkelte ungdommen. Informasjon i form av bilder og videoer i nyhetskilder trekkes frem som eksempler, og Asker kommune kan synes at det er utfordrende å vurdere hva som er den riktige balansen mellom barns rett på informasjon og barns rett til beskyttelse. Kommunen tror det kan være behov for tydeligere nasjonale retningslinjer når det gjelder tilgang til for eksempel nyhetskanaler, YouTube og sosiale medier på skolens enheter, selv om Asker kommune har iverksatt tiltak innenfor disse områdene. Foreldrerepresentantene for skole opplever generelt sett at dette er godt ivaretatt gjennom skolens enheter, men at det er behov for en

holdningsendring blant foreldre, og håper derfor at det iverksettes nasjonale holdningskampanjer mot foreldre som et resultat av utredningen. Elevrådene bekrefter foreldrerepresentantenes oppfatning og støtter flesteparten av tiltakene kommunen har iverksatt på skoleenhetene.

Sosiale medier og dataspill

Asker kommune verdsetter skjermbrukutvalgets grundige dekning av hvordan sosiale medier og dataspill påvirker barn og unges helse, livskvalitet, læring og oppvekst. Barnehagene, skolene og ansatte i kommunens BFI-tjenester opplever at skjermbruk på fritiden, i form av dataspill og sosiale medier, tas med inn i barnehage- og skolehverdagen, og derfor påvirker både det sosiale miljøet, barn og unges utvikling, læring og konsentrasjon i negativ forstand. Skolene melder at de har god kompetanse og at det allerede foreligger mange ressurser, når det gjelder forebyggende aktiviteter omkring nettvett og digital dømmekraft. De uttrykker samtidig at det er behov for mer kunnskap og flere ressurser når det gjelder å håndtere konflikter som oppstår gjennom skjermbruk på fritiden. Skolene opplever at konflikter som er oppstått gjennom skjermbruk på fritiden er komplekst og vanskelig å håndtere.

Områder med behov for mer kunnskap eller ønske om tydeligere anbefalinger/råd

Som nevnt er Asker kommune fornøyd med skjermbrukutvalgets brede tilnærming til tematikken, men kommunens innspillsgupper savner likevel mer kunnskap eller tydeligere anbefalinger/råd innenfor enkelte temaer:

- Flere i kommunens innspillsgupper etterspør mer kunnskap om hvordan musikk under læringsarbeidet påvirker konsentrasjon og læring.
- Det er behov for mer kunnskap om hvordan grensesnitt og design i digitale løsninger, i form av blant annet mye visuelle og auditive stimuli og hyppige tilbakemeldinger, påvirker utvikling og læring.
- En tydeligere anbefaling knyttet til skjermbruk og dens påvirkning på finmotorikk etterspørres av kommunens BFI-tjenester.
- Ansatte i kommunens BFI-tjenester uttrykker behov for at foreldre og ansatte i barnehager og skoler får mer kunnskap om hjernens utvikling under puberteten, og hvordan skjermbruk bør reguleres i denne sammenheng.

Saksprotokoll

Arivsak
24/18344

Saksbehandler
Karoline Svensli

Behandlet av
1 Ungdomsrådet
2 Utvalg for oppvekst

Møtedato	Saksnr.
06.02.2025	7/25
11.02.2025	7/25

Høringssvar – NOU 2024:20 Det digitale (i) livet. Balansert oppvekst i skjermens tid

Ungdomsrådet har behandlet saken i møte 06.02.2025 sak 7/25

Behandling

Rådgiver Karoline Svensli innledet til saken og svarte ut spørsmål.

Isak Gregers Eriksen fremmet følgende tilleggsforslag:

2. «Ungdomsrådet mener kommunedirektørens forslag til høringssvar er godt og grundig, og mener også selve NOUen i utgangspunktet er god.

Ungdomsrådet ber dog kommunedirektøren merke seg at utvalget skriver at de «ser flere problematiske sider med en myndighets-bestemt aldersgrense for alle(eller mange) sosiale medier. Barn og unge har ikke bare rett til beskyttelse, de har også informasjons- og ytringsfrihet.»

Ungdomsrådet mener at utdraget over, hentet fra NOU ´en peker på en viktig problemstilling, som kommunen bør anerkjenne, og påpeke. De negative sidene ved ett forbud mot sosiale medier krever ytterligere utredning.

Aurora Johanne Lauvset fremmet følgende tilleggsforslag:

3. Ungdomsrådet foreslår å sende ut en anbefaling om å sette av tid for barne- og ungdomsskole elever i skoletiden for å se "The Social Dilemma". Vi er i en tid med mindre ressurser og ønsket vårt om å styrke helsetjenester for unge er usannsynlig, vi vil derfor minske mentale problemer og lidelser på andre måter. Å øke kunnskapen om hvordan sosial medier påvirker oss vil forhåpentligvis være med på å minske bruk av sosiale medier og dermed mentale problemer.

Alexander Marvin fremmet følgende tilleggforslag:

3. Ungdomsrådet foreslår å sende ut en anbefaling om å sette av tid for barne- og ungdomsskole elever i skoletiden for å se filmer/serier lignende "The Social Dilemma» eller filmer/serier med likt budskap. Det skal være trukket tydelige retningslinjer og kriterier på innholdet av filmen/serien som lærer må forholde seg til ved valg av denne. Vi er i en tid med mindre ressurser og ønsket vårt om å styrke helsetjenester for unge er usannsynlig, vi vil derfor minske mentale problemer og lidelser på andre måter. Å øke kunnskapen om hvordan sosial medier påvirker oss vil forhåpentligvis være med på å minske bruk av sosiale medier og dermed mentale problemer.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Gregers Eriksens tilleggforslag ble vedtatt mot 1 stemme (Aurora Johanne Lauvset).

Lauvsets tilleggforslag ble satt opp mot Marvins tilleggforslag. Marvins tilleggforslag ble enstemmig vedtatt.

Innstilling

1. Asker kommune sender vedlagte høringssvar til *NOU 2024:20 Det digitale (i) livet. Balansert oppvekst i skjermenes tid* til Kunnskapsdepartementet.
2. «Ungdomsrådet mener kommunedirektørens forslag til høringssvar er godt og grundig, og mener også selve NOUen i utgangspunktet er god.

Ungdomsrådet ber dog kommunedirektøren merke seg at utvalget skriver at de «ser flere problematiske sider med en myndighets-bestemt aldersgrense for

alle(eller mange) sosiale medier. Barn og unge har ikke bare rett til beskyttelse, de har også informasjons- og ytringsfrihet.»

Ungdomsrådet mener at utdraget over, hentet fra NOU ´en peker på en viktig problemstilling, som kommunen bør anerkjenne, og påpeke. De negative sidene ved ett forbud mot sosiale medier krever ytterligere utredning.

3. Ungdomsrådet foreslår å sende ut en anbefaling om å sette av tid for barne- og ungdomsskole elever i skoletiden for å se filmer/serier lignende "The Social Dilemma» eller filmer/serier med likt budskap. Det skal være trukket tydelige retningslinjer og kriterier på innholdet av filmen/serien som lærer må forholde seg til ved valg av denne. Vi er i en tid med mindre ressurser og ønsket vårt om å styrke helsetjenester for unge er usannsynlig, vi vil derfor minske mentale problemer og lidelser på andre måter. Å øke kunnskapen om hvordan sosial medier påvirker oss vil forhåpentligvis være med på å minske bruk av sosiale medier og dermed mentale problemer.